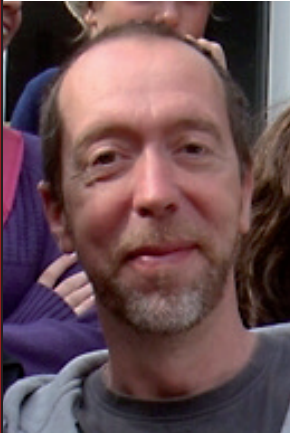

CURSUS VOORJAAR 2017

Aan alles moet getwijfeld worden. Over zin en onzin van skepticisme.

door drs. Bert de Vries, filosoof

Twijfel aan de mogelijkheid en betrouwbaarheid van kennis is van alle tijden en kent daardoor een bonte verzameling van historische verschijningsvormen. Maar twijfel wordt ook ingezet voor zeer uiteenlopende doeleinden. De wetenschapper gebruikt twijfel als methode om de betrouwbaarheid van een onderzoeksopzet kritisch te beoordelen. De filosoof ontwikkelt radicaal-skeptische denkexperimenten om de voorwaarden voor de mogelijkheid van kennis überhaupt te verhelderen. Industriële denktanks zetten campagnes op om twijfel te zaaien over onderzoek waarin verbanden worden aangetoond tussen hun producten en levensbedreigende ziekten. De reaguurder twijfelt in zijn blog aan de officiële lezing van een terroristische aanslag omdat hij er een overheidscomplot achter vermoedt. En de levensbeschouwelijke twijfelaar schort haar oordeel over alle meningen en standpunten op om haar innerlijke gemoedsrust te behouden. Skepsis heeft dus niet alleen te maken met wetenschap en kennistheorie, maar ook met economie, politiek, maatschappelijk onbehagen en persoonlijke identiteit. In deze mini-cursus worden verschillende aspecten van

het skepticisme kritisch onder de loep genomen, wordt duidelijk gemaakt wat het belang van skepticisme is en kan zijn, leer je zinnige van onzinnige twijfel te onderscheiden en bekwaam je je in doelgericht twijfelen. Want: aan alles moet getwijfeld worden!

De cursus wordt gegeven aan de hand van een aantal capita selecta uit het boek "Het voordeel van de twijfel" (2014) van Tim de Mey (Rotterdam, Lemniscaat).

Indeling van de colleges:

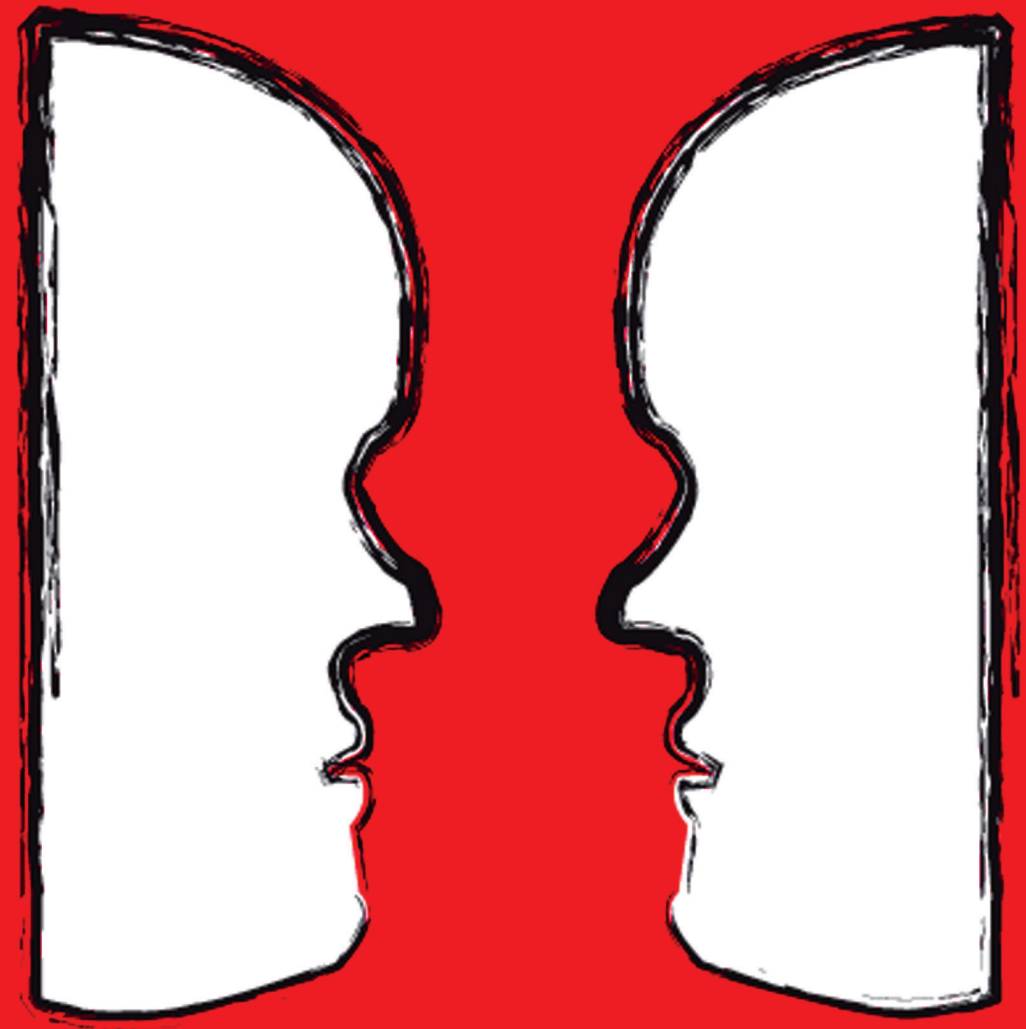
1. Een klassiek geval van twijfel: Sofisten, Pyrrhonisme en Boeddhisme.
Iedere cultuur kent zijn waarden- en waarheidscrises. Het tijdperk van de geboorte van de filosofie was tevens het tijdperk van het sofistisch realisme. Het Pyrrhonisme, dat net als het Boeddhisme zijn wortels heeft in de Indiase religieuze filosofie, bood een praktische manier om deze problemen het hoofd te bieden. Tijdens de discussies zullen we trachten te bepalen of de adviezen van de Pyrrhonisten en Boeddhisten ook voor ons, de metafysisch, epistemologisch en moreel verdoolden van de 21e eeuw, hout snijden.
2. Waarom de werkelijkheid wel bestaat, maar tomaten niet rood zijn.
Juist in onze tijd, waarin bijvoorbeeld klimaat- en vaccinatieskeptici luidruchtig hun gelijk claimen, is het van groot belang om te weten hoe wetenschap werkt en wat het betekent om een kennisuitspraak te doen. Pas dan is het mogelijk om integer en rationeel een kritische houding aan te nemen ten aanzien van de maatschappelijke praktijk en positie van wetenschap en techniek. Uit de kritische analyse van Bert de Vries zal blijken dat de werkelijkheid wel degelijk bestaat, maar dat tomaten niet rood zijn...
3. De waarheid is dood: grenzen van politieke en morele skepsis.
Wat blijft er nog overeind aan zin en betekenis in de beeldenstorm van onze tijd waarin alle heilige huisjes omver worden getrokken? Mag je onder het motto: 'ieder zijn waarheid' bijvoorbeeld de Holocaust ontkennen? Of scabreuze cartoons over de profeet Mohammed publiceren - of over Anne Frank? Waar wordt respect alleen nog maar tolerantie? Waar gaat tolerantie over in onverschilligheid? En onverschilligheid in vandalisme? Waar liggen de grenzen van het activistisch skepticisme en bestaat er zoiets als een minimum aan waarheid en waardigheid? En last, but not least: wie plukt de vruchten van al deze verwarring?

Cursusdata: dinsdag 7, 14 en 21 februari 2017 (19:30 – 21:30 uur)

Plaats: Bibliotheek Hogeveen, Willemskade 27, Hogeveen

Kosten: € 50,00 (voor de hele cursus)

Aanmelding: via het webformulier op de website of via email (info@filosofischcafehoogeveen.nl).

Filosofisch Café Hogeveen

Programma voorjaar 2017

U bent van harte uitgenodigd om elke laatste dinsdag van de maand uw geest te scherpen tijdens inleidingen over interessante filosofische onderwerpen, waarbij er gelegenheid is van gedachten te wisselen.

Plaats:

Bibliotheek Hoogeveen (Willemskade 27)

Tijd:

Inloop: 19:00 – 19:30 uur

Aanvang: 19:30 uur

Entrée: € 7,00 (incl. koffie/thee)

Meer informatie vindt u op www.filosofischcafehoogeveen.nl en kunt u per email aanvragen via info@filosofischcafehoogeveen.nl.

Samenstelling Werkgroep Filosofisch Café Hoogeveen

Alex van der Haar
Hans Haasjes
Jan Hendriks
Margreet Jongebreur

Ernst Kuntz
Klaas Reenders
Anneke Tiessens

Meer informatie:

Email: info@filosofischcafehoogeveen.nl
Telefoon: 0528 - 272899
Website: www.filosofischcafehoogeveen.nl

dinsdag 31 januari 2017
Koning van Utopia.
prof.dr. Hans Achterhuis, filosoof

In zijn nieuwe boek neemt Hans Achterhuis afstand van de totale kritiek die hij in het verleden op utopisch denken uitvoerde. De grote utopische belofte van een totale maatschappelijke revolutie acht hij nog steeds gevaarlijk, maar kleine en incomplete utopieën worden volgens hem steeds belangrijker. Ze zijn juist nodig om de grote neoliberale utopie van de vrije markt, die hij in een eerder boek besprak, onder kritiek te stellen. Verrassend is dat hij deze kleine 'zusjes van Utopia' precies bij Thomas More, de uitvinder van de utopie terug vindt. In zijn lezing zal hij daarom de nieuwste ontdekkingen over 'Utopia', waarvan groots herdacht is dat het 500 jaar geleden verscheen, ook belichten. Daarbij zal hij in gesprek met belangstellenden op zoek gaan naar actuele voorbeelden van utopische projecten in de eigen omgeving.

dinsdag 28 februari 2017
Romantiek en Verlichting.
drs. Antoinette Thijssen, filosofe en communicatiemanager

We beschouwen onszelf graag als kinderen van de Verlichting. We vertrouwen op de wetenschap en de rede. We wegen beslissingen zorgvuldig af en laten ons (meestal) niet leiden door onze emoties. We zijn blij dat de technologische vooruitgang onze levens zoveel veiliger, gezonder en comfortabeler heeft gemaakt. Toch ligt de belangrijkste culturele tegenstroming van de Verlichting – de Romantiek – voortdurend op de loer. We zijn geneigd de natuur te verheerlijken en de techniek te wantrouwen. En bijna allemaal vluchten we wel eens weg in een roes of extase – of die nu wordt veroorzaakt door hypnotiserende House muziek of door de Opera, door een XTC-pilletje of een mooie dure rode wijn, door yoga of meditatie of door een religieuze of esthetische ervaring. Allemaal zijn we op zoek naar authenticiteit

en geloven we in de romantische liefde. Welbeschouwd zijn wij Westelingen een soort deeltijdromantici. We shoppen in het romantische gedachtegoed al naar gelang onze voorkeuren, omstandigheden en levensfase. Vaak gaat dat goed, maar het leidt ook tot felle debatten en maatschappelijke discussies. In haar lezing schetst filosoof Antoinette Thijssen aan de hand van concrete debatten waar Verlichting en Romantiek op elkaar botsen: (mens)verbeteringstechnologieën, robotica en privacy.

dinsdag 28 maart 2017

Lessen in pragmatisme van een vergeten filosoof: Charles Sanders Peirce (1839-1914).
prof.dr.mr. C.J.M. (Kees) Schuyt, jurist, socioloog en filosoof

De Amerikaanse filosoof C.S. Peirce is de grondlegger van het Amerikaans filosofisch pragmatisme, een bepaalde manier van leven, waarbij denken en doen met elkaar verenigd zijn. Uitleg zal worden gegeven aan de door Peirce zo genoemde 'pragmatische stelregel', die principieel verschilt van de populaire opvatting van politiek pragmatisme. Peirce was actief als wiskundige, natuurkundige en logicus. Hij liet een omvangrijk, maar gedurende zijn leven slechts summier gepubliceerd oeuvre na over verschillende onderwerpen. Enkele hiervan zullen in deze inleiding aan de orde komen:

- In het denken van Peirce staat de gedachte centraal dat de mens behoefte heeft aan een vast gedragspatroon. De mens ontwikkelt hiertoe vaste overtuigingen, gebaseerd op gedachten en gewoonten. Vier manieren om zo'n vaste overtuiging te verkrijgen worden behandeld: het vooroordeel, de methode van het gezag, de a priori methode

en de wetenschappelijke methode, die verschilt van alle andere door de principiële corrigeerbaarheid en het zoeken naar waarheid. In een tijd van fact free politics is dit harder dan ooit relevant.

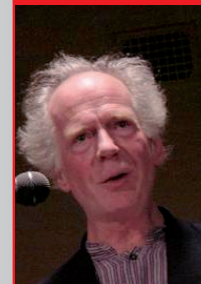
- Daarnaast wordt aandacht besteed aan zijn metafysica: drie grondcategorieën van het bestaan: zijn (being), existentie (existence) en werkelijkheid (reality).
- Tenslotte komt zijn semiotiek aan de orde: de leer van tekens en symbolen. Alle kennis vindt slechts plaats via tekens en symbolen – een thans uiterst moderne opvatting van kennis, die voorbij de oude subject-object-onderscheiding gaat. De belangrijke rol van symbolen in de werkelijkheid van alledag wordt aan de hand van een aantal voorbeelden toegelicht, zoals iconen en pictogrammen, indexen en de symbolische relaties tussen object, teken en de interpretatie van het teken.

dinsdag 25 april 2017
De tijd in gedachten gevat.
dr. Thijs Lijster, filosoof

In zijn lezing, die gebaseerd is op een hoofdstuk uit zijn boek De grote vlucht inwaarts, gaat Thijs Lijster in op de opmerkelijke paradox die de hedendaagse wereld karakteriseert: terwijl het leven steeds sneller lijkt te gaan, is er tegelijkertijd sprake van een 'verstarring' van de geschiedenis, omdat ons voortdurend wordt ingepeperd dat wezenlijke verandering onmogelijk is: There is no alternative! Heeft de kunst, voor wie vernieuwing en verandering sinds de moderniteit de kernwaarden vormden, hier een antwoord op, of is zij medeschuldig? Aan de hand van diverse filosofen (waaronder Adorno, Lyotard, Groyes en Benjamin) wil hij deze vragen onderzoeken. Het antwoord ligt zijns inziens noch in een hernieuwd vooruitgangsgeloof, noch in een quasi-mystieke herwaardering van het 'heden', maar in de kritische omgang met het verleden die door Walter Benjamin met 'nu-tijd' werd aangeduid.

dinsdag 30 mei 2017
Verwante stemmen: Szymborska en Spinoza.
dr. Jeroen A. Bartels, filosoof en oud-docent RUG

verwondering is onze belangrijkste missie

De Poolse dichteres Wisława Szymborska (Nobelprijs literatuur 1996) heeft een oeuvre nagelaten van nog geen tweehonderd gedichten. Ze schrijft daarin over kleine, vergankelijke zaken. Grote woorden en grote begrippen zijn haar vreemd. Haast ieder gedicht van haar vormt een rijk gedetailleerde miniatuur. Waarom brengen we haar werk in verband met filosofische begrippen, bijvoorbeeld met het begrip 'intuïtie', zoals Spinoza dit gebruikte? Dreigen we haar gedichten dan niet onder een laag van meningen en interpretaties te bedelven? In zijn lezing wil Jeroen Bartels echter niet zozeer een interpretatie geven van Szymborska's werk, maar zal hij enige gedichten van haar voorlezen en met behulp van deze gedichten uitleggen wat de Nederlandse filosoof Benedictus de Spinoza (1632-1677) onder 'intuïtie' verstaat. Hij geeft dus eerder een uitleg van het intuïtiebegrip van Spinoza. Dit begrip is ook voor onze tijd nog van groot belang.